

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง งามล้ำเนรมิต (๑)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เปิดม่านกุญชร ย้อนรอยความวิจิตรผ่านผังโน้ตสนั่น
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๓๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

“ลักษณะของช้างเอราวัณ”

ช้างเอราวัณ

เอราวัณเป็นชื่อช้างทรงของพระอินทร์ เนื่องจากเป็นสัตว์ในจินตนาการของกวี จึงมีลักษณะพิเศษต่างกับช้างโดยทั่วไป ในพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องช้าง ทรงอธิบายว่าตามตำนานโบราณของไทย บอกไว้แต่เพียงว่าช้างเอราวัณ มีกายสีขาวและมีเศียร ๓๓ เศียร แต่ในวรรณคดีบางเรื่อง เช่น ไตรภูมิพระร่วงตอนพรรณนาสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และรามเกียรติ์ตอนพระอินทร์เสด็จลงมาสร้างเมืองอยุธยา มีบทพรรณนารายละเอียดของช้างเอราวัณไว้อย่างพิสดารว่า เศียรหนึ่งมี ๗ งา งาหนึ่งมี ๗ สรรษะหนึ่ง มีกอบัว ๗ กอ กอหนึ่งมีดอกบัว ๗ ดอก ดอกหนึ่งมี ๗ กลีบ กลีบหนึ่งมีนางฟ้ารายรำอยู่ ๗ องค์ แต่ละองค์มีบริวารเป็นหญิงงาม ๗ นาง ตัวเลขนี้ทำให้ผู้คิดตั้งโจทย์ให้เด็ก ๆ ลองค้นหาคำตอบ เช่น นับนางฟ้าได้สามล้านแปดแสนแปดหมื่นสองพันสี่ร้อยสิบเจ็ดองค์ เป็นต้น จำนวนมหาศาลนี้เป็นเพียงการสมมุติให้เกิดจินตภาพความอลังการของช้างเอราวัณซึ่งเป็นเทพพาหนะ

ตามเรื่องในไตรภูมิพระร่วง เอราวัณเป็นเทพบุตรชื่อไวยราวัณ เมื่อพระอินทร์จะเสด็จที่ใด ไวยราวัณก็จะเนรมิตตนเป็นช้างเผือกใหญ่เพื่อเป็นพาหนะของพระอินทร์ ในเรื่องรามเกียรติ์ ช้างเอราวัณหรือไวยราพปรากฏในตอนศึกอินทรชิต ซึ่งบรรยายเหตุการณ์ตอนที่อินทรชิต โอรสของทศกัณฐ์ยกทัพไปรบกับพระราม อินทรชิตแปลงกายเป็นพระอินทร์ แล้วให้เสนายักษ์ชื่อการุณราชแปลงกายเป็นช้างเอราวัณ บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพรรณนาลักษณะของช้างเอราวัณว่ามีกายสูงใหญ่ สีขาวดั่งเงินยวง และมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

สามสิบสามเศียรลงการ

เศียรหนึ่งเจ็ดงาามงอน

งาหนึ่งเจ็ดสระโกสม

สระหนึ่งมีปทุมเกสร

เจ็ดกอกุ๊ก้านอรชร

กอหนึ่งบานสลอนเจ็ดผกา

